

у зв'язку з наданням Законом «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»: Закон України від 24.03.2022 № 2153-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022. №1. Ст.2.

Рішення Конституційного Суду України від 20 грудня 2016 року № 7-рп/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-16> (дата звернення: 28.09.2023).

Рішення Конституційного Суду України від 7 листопада 2018 року № 9-р/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-18#Text>. (дата звернення: 28.09.2023).

УДК 342.95.037:351.823.1

Ковейно Юлія,
аспірантка кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2
Донецький державний університет внутрішніх справ
y.koveyno@mdu.in.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0575-4691>

ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЛІСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Ведення лісового господарства, у тому числі використання лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення супроводжується низкою правопорушень, кількість яких в останні роки збільшилась за рахунок ситуації яка склалася в Україні у зв'язку з воєнною агресією російської федерації. Найбільш поширеним видом відповідальності за порушення лісового законодавства є адміністративна, яка застосовується до переважної більшості правопорушень, передбаченим Лісовим кодексом України (ЛКУ).

На практиці поділ адміністративної відповідальності на види можна прослідкувати за щорічними звітами Державної екологічної інспекції України та голови Державного агентства лісових ресурсів України, зокрема таких звітів за 2021 та 2022 роки [7; 8; 6].

В науковій літературі на це питання звертали увагу такі вчені, як: В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, Г.С. Буга, Н.Г. Габлей, Т.О. Коломоєць, В.В. Костицький, Ю.О. Легеза, О.Ю. Макаренко, Н.В. Марфіна, Л.В. Мендик, Ю.С. Шемшученко та інші. Вказані вчені опосередковано звертали увагу на види адміністративної відповідальності поряд з дослідженням різних аспектів цієї відповідальності. Разом з тим питання видів такої відповідальності щодо порушення лісового законодавства в науковій літературі не були предметом окремого розгляду.

На законодавчому рівні види адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства не виокремлені, але аналіз статей Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) певною мірою дозволяє зробити такий поділ та вказує на наявність кількох видів.

Наведене свідчить про актуальність заявленої теми дослідження, метою якого є конкретизація видів адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства. Для досягнення мети за основу можна взяти, що адміністративна відповідальність за порушення лісового законодавства це правова відповідальність, що полягає у потерпанні винною особою негативних втрат організаційного, майнового або особистого характеру як адміністративних стягнень, в установленому законом порядку, що проявляється у державному примусі з боку державних компетентних органів за порушення встановленого законодавством порядку використання, охорони, захисту лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення.

Така відповідальність може бути поділена за кількома критеріями. Одним із таких критеріїв може бути об'єкт посягання. Відповідно до ст. 9 КУпАП об'єктом посягання адміністративного правопорушення є громадський порядок, власність, права і свободи громадян та встановлений порядок управління [3]. Об'єктом посягання адміністративних правопорушень в лісових відносинах є порядок використання, охорони, захисту лісів, лісових ресурсів та земель лісгосподарського призначення. За цим критерієм адміністративну відповідальність за порушення лісового законодавства можна поділити на два види, у першому з яких об'єктом є право власності на ліси, лісові ресурси та землі лісгосподарського призначення, у другому - встановлений порядок управління в лісових відносинах. До першого виду доцільно віднести адміністративну відповідальність за знищення або пошкодження лісу, лісових ресурсів та земель лісгосподарського призначення, погіршення їх стану (ст. 65 КУпАП; ст. 65¹ КУпАП; ст. 66 КУпАП; ст. 69 КУпАП; ст. 72-73 КУпАП; ст. 76-77 КУпАП). До другого виду доцільно віднести відповідальність за невиконання та порушення правил, приписів та порядку ведення лісового господарства, у тому числі використання лісів, лісових ресурсів та земель лісгосподарського призначення (ст. 49 КУпАП; ст. 63 КУпАП; ст. 64 КУпАП; ст. 67-68 КУпАП; ст. 70-71 КУпАП; ст. 74-75 КУпАП).

Наступним критерієм поділу адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства на види є суб'єкт такої відповідальності. Одним із суб'єктів адміністративної відповідальності відповідно до ст. 12 КУпАП є фізичні особи, які досягли шістнадцятирічного віку. Ще одним суб'єктом такої відповідальності відповідно до ст. 14 КУпАП є посадові особи, у разі порушення ними установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків. Так суб'єктами адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства можуть бути фізичні особи та посадові особи, як спеціальні суб'єкти адміністративної відповідальності (ст. 12; ст. 14 КУпАП) [3].

Адміністративну відповідальність за порушення лісового законодавства за суб'єктом правопорушення можна поділити на наступні види: 1) адміністративна відповідальність громадян та посадових осіб (ст. 49 КУпАП; ст. 63-67; ст. 65¹ КУпАП; ст. 69-70 КУпАП; ст. 72-77 КУпАП) та 2) адміністративна відповідальність посадових осіб (ст. 68 КУпАП; ст. 71 КУпАП). Крім того можна вести мову про такий вид відповідальності де суб'єктом може бути лише громадянин, що безпосередньо не передбачено КУпАП за лісові правопорушення, проте може бути виокремлено в подальшому, зокрема щодо: самовільне сінокосіння і пасіння худоби, самовільне збирання дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід (ст. 70 КУпАП).

До дискусійних питань видів адміністративної відповідальності в науковій літературі відноситься виокремлення такої відповідальності юридичних осіб. Зокрема, на думку Н. Г. Габлей; У. М. Парпан; Н. В. Лесько, відповідальність юридичних осіб може застосовуватися на підставі окремих статей КУпАП поряд с фізичними та посадовими особами [2, с. 71-72; 5, с. 404-405]. Проте така позиція здається спірною, оскільки ця відповідальність юридичних осіб не передбачена КУпАП. Водночас, з урахуванням наведеного раніш визначення адміністративної відповідальності, можна припустити, що адміністративна відповідальність юридичних осіб за порушення лісового законодавства передбачена у формі припинення права використання лісів та припинення права постійного користування лісами. Це слідує з аналізу статті 17 та 18 ЛКУ і статей 78 та 22 ЛКУ [4]. Так, із аналізу ст. 17 та 18 ЛКУ можна зробити висновок, що суб'єктами постійного та тимчасового лісокористування є підприємства, установи, організації будь якої форми власності та іноземні юридичні особи. Такі юридичні особи відповідно до ст. 78 ЛКУ несуть відповідальність у формі припинення

права лісокористування [1] за: порушення правил і норм, умов спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів; використання лісових ресурсів способами, які негативно впливають на стан і відтворення лісів, призводять до погіршення навколишнього природного середовища; порушення встановлених строків справляння збору за використання лісових ресурсів; використання лісової ділянки не за цільовим призначенням; невідшкодування в установленому порядку збитків, заподіяних лісовому господарству внаслідок порушень лісового законодавства, та невиконання вимог щодо усунення виявлених недоліків. Крім того, відповідно до п. 3 ст. 78 ЛКУ відповідальність юридичних осіб може бути у формі припинення діяльності лісокористувачів, яким було надано право використання лісових ресурсів. Також відповідальність постійних лісокористувачів, якими є відповідно до ст. 17 ЛКУ спеціалізовані державні та комунальні лісогосподарські підприємства, інші державні та комунальні підприємства, установи та організації, у яких створено спеціалізовані лісогосподарські підрозділи, передбачено ст. 22 ЛКУ, а саме за використання лісових ресурсів способами, які завдають шкоду навколишньому природному середовищу, не забезпечують збереження оздоровчих, захисних та інших корисних властивостей лісів, негативно впливають на їх стан і відтворення; використання лісової ділянки не за цільовим призначенням [4].

Таким чином, адміністративну відповідальність за порушення лісового законодавства можна поділити за такими критеріями, як об'єкт посягання та суб'єкт відповідальності. За об'єктом посягання видами такої відповідальності пропонується вважати: а) відповідальність за знищення або пошкодження лісу, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення, погіршення їх стану; б) відповідальність за невиконання та порушення правил, приписів та порядку ведення лісового господарства, у тому числі використання лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення. За суб'єктом складом видами цієї відповідальності пропонується вважати адміністративну відповідальність: а) громадян та посадових осіб; б) посадових осіб; в) громадян; г) юридичних осіб.

Такий поділ на види дозволить більш повно враховувати зазначені критерії при застосуванні адміністративної відповідальності, зокрема, при встановленні факту порушення лісового законодавства, притягненні до адміністративної відповідальності, обранні форми такої відповідальності за порушення лісового законодавства, застосуванні адміністративних стягнень та інше. Подальші дослідження цієї теми необхідно присвятити конкретизації кожного з видів адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства.

Список літератури

Бобкова А.Г., Ковейно Ю.В. Форми відповідальності за порушення лісового законодавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6. 2022. С. 194-198. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/45> (дата звернення 05.11.2023).

Габлей Н.Г. Окремі аспекти притягнення до адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства. *Право та державне управління*. 2022, №3. С. 69-74 (дата звернення 05.11.2023).

Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 05.11.2023).

Лісовий Кодекс України: Закон України від 21 січня 1994 року № 3852-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення 05.11.2023).

Парпан У.М., Лесько Н.В. Особливості адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021, №4. С. 403-405 (дата звернення 05.11.2023).

Публічний звіт голови Державного агентства лісових ресурсів України за 2022 рік. URL: https://forest.gov.ua/storage/app/sites/8/public_zvit/publichnii-zvit-za-2022.pdf (дата звернення 04.11.2023).

Результати здійснення державного нагляду (контролю) за 2021 року. URL: <https://www.dei.gov.ua/post/2083> (дата звернення 04.11.2023).

Результати здійснення державного нагляду (контролю) за 12 місяців 2022 року. URL: <https://www.dei.gov.ua/post/2491> (дата звернення 04.11.2023).

УДК 35.083

Король Валерія,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Національна академія внутрішніх справ
val.kor2025@gmail.com

СТАН ДОТРИМАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В МИТНИХ ОРГАНАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Незважаючи на значний прогрес у соціально-економічному та правовому розвитку країн, корупція у митних органах продовжує бути у всьому світі незалежно від рівня їхнього розвитку суттєвою проблемою. Останні резонансні випадки в багатьох розвинутих країнах світу підкріплюють факт про те, що жодна країна не застрахована від цієї проблеми і немає доступних швидких результативних рішень для її вирішення. Сама природа роботи митниці робить її вразливою для багатьох форми корупції – від сплати неправомірної вигоди за сприяння до великомасштабного шахрайства та інших серйозних кримінальних та менш небезпечних правопорушень. Відомо, що митники, навіть на нижчому рівні своєї діяльності, користуються широкими дискреційними повноваженнями і щодня спілкуватися з перевізниками, які мають сильний стимул впливати на їхні рішення. Крім того, дуже часто митники працюють у ситуаціях, коли абсолютний контроль за їх діяльністю є практично неможливим, що створює сприятливе середовище для корупції. Тут слід враховувати також невисоку оплату праці та важкі її умови, низький рівень документування порушень тощо, тому митниця продовжує сприйматися як одна з найбільш корумпованих сфер владної діяльності. Як неодноразово відмічали у своїх дослідженнях фахівці, є небагато державних інституцій, у яких є класичні передумови для корупції є такими зручними, як у митних органах. Потужна суміш адміністративної монополії в поєднанні з широким адміністративним розсудом за відсутності належної системи контролю та підзвітності може легко призвести до корупції. На жаль, майже кожна функція, яку виконує митна служба, вразлива до корупції, включаючи оцінку, походження, визначення митної вартості та класифікації товару; здійснення митного контролю; звільнення від оподаткування та відшкодування; транзитні операції; видача різних ліцензій і погоджень тощо.

Наразі не бракує приписів, норм чи стандартів щодо протидії корупції в митних органах. У законодавстві України було запроваджено стандартизацію та спрощення митних процедур, кодекси етики та поведінки, а також заходи, спрямовані на стимулювання заробітної плати. Хоча такі ініціативи є важливими, результати її є невтішними в контексті сучасної ситуації війни в Україні. При цьому, як свідчить статистика, з початком повномасштабного вторгнення в Україну, збільшенням вимушеної міграції, імпорту товарів кількість кримінальних правопорушень та осіб, притягнутих до відповідальності за їх вчинення в митних органах збільшується.